

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार-ब

वर्ष २, अंक १२(६)]

बुधवार, जुलै २०, २०१६/आषाढ २९, शके १९३८

[पृष्ठे १५, किंमत : रुपये १.००

असाधारण क्रमांक १९४

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र अधिनियमांन्वये तयार केलेले
(भाग एक, एक-अ आणि एक-ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले नियम व आदेश यांव्यतिरिक्त) नियम व आदेश.

उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरू चौक, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ०६ मे २०१६.

अधिसूचना

महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम, २०१५.

क्रमांक बी.एड.-४६१६/प्र.क्र.१/मशि-२.- महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम, २०१५ (२०१५ चा महा. २८) च्या कलम २३ द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून, महाराष्ट्र शासन, याद्वारे शिक्षणशास्त्र आणि शारिरीक शिक्षण यामधील व्यावसायिक पदवी शिक्षण प्रशिक्षण अध्ययनक्रम (बी.एड., बी.पी.एड.) आणि शिक्षणशास्त्र आणि शारिरीक शिक्षण यामधील व्यावसायिक पदव्युत्तर शिक्षक प्रशिक्षण अध्ययनक्रम (एम. एड., एम.पी.एड.) यांच्या प्रथम वर्षासाठी द्यावयाचे प्रवेश विनियमित करण्यासाठी पुढील नियम करित आहे :-

१. संक्षिप्त नाव व प्रारंभ—

(१) या नियमांना, महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था [व्यावसायिक पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक प्रशिक्षण अध्ययनक्रमांना (बी.एड., बी.पी.एड., एम.एड., एम.पी.एड.) द्यावयाच्या प्रवेशाचे विनियमन], नियम, २०१६ असे म्हणावे.

(२) ते दिनांक ०६ मे २०१६ पासून अंमलात येतील.

२. व्याख्या—

(१) या नियमांमध्ये, संदर्भानुसार दुसरा अर्थ अपेक्षित नसेल तर,—

(क) “ अधिमियम ” याचा अर्थ, महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम, २०१५ (२०१५ चा महा. २८), असा आहे ;

(ख) “ प्रवेश उपस्थिती केंद्र ” याचा अर्थ, जेथे उमेदवार प्रवेशाबाबतची कागदपत्र सादर करून आणि शुल्काचा भरणा करून प्रवेश निश्चित करण्यासाठी उपस्थित राहील असे केंद्र, असा आहे ;

(ग) “ अखिल भारतीय जागा ” याचा अर्थ, कोणत्याही पात्र भारतीय उमेदवारास उपलब्ध होणाऱ्या जागा, असा आहे ;

(घ) “ आवेदनपत्राचा नमुना ” याचा अर्थ, उमेदवाराने प्रवेशाकरिता संगणकीय पद्धतीने (ऑनलाईन) भरावयाचा विहित नमुना, असा आहे ;

(ड) “ स्वायत्त संस्था ” याचा अर्थ, ज्या संस्थेस विद्यापीठ अनुदान आयोगाकडून स्वायत्तता प्रदान करण्यात आलेली आहे अशी संस्था, असा आहे ;

(१)

(च) “केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या (कॅप) जागा ” याचा अर्थ, सक्षम प्राधिकाऱ्याकडून केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमार्फत (कॅप) ज्या जागांवर प्रवेश देण्यात येतात अशा जागा, असा आहे ;

(छ) “ पाठ्यक्रम ” याचा अर्थ, पदवी व पदव्युत्तर शैक्षणिक अध्ययनक्रम अर्थात, शिक्षणशास्त्र पदवी (बी.एड.), शारिरीक शिक्षण पदवी (बी.पी.एड.), शिक्षणशास्त्र पदव्युत्तर पदवी (एम.एड.), शारिरीक शिक्षण पदव्युत्तर पदवी (एम.पी.एड.) असा आहे ;

(ज) “ इंग्लिसीटी ” याचा अर्थ, शिक्षणशास्त्राच्या इंग्रजी माध्यमाच्या महाविद्यालयांत प्रवेश घेऊ इच्छिणाऱ्या उमेदवारांसाठी सक्षम प्राधिकाऱ्याने घेतलेली इंग्रजी भाषा ज्ञान चाचणी परीक्षा, असा आहे ;

(झ) “ पात्र उमेदवार ” याचा अर्थ, अधिनियमाच्या कलम ३ च्या पोट-कलम (१) अनुसार शासनाने वेळोवेळी अधिसूचित केल्यानुसार विविध व्यावसायिक पाठ्यक्रमांसाठी पात्र असणारे उमेदवार, असा आहे ;

(ञ) “ सुविधा केंद्र ” याचा अर्थ, जेथे आवेदनपत्रासंबंधातील सामग्रीची विक्री, संगणकीय पद्धतीने (ऑनलाईन) अर्ज भरणे, कागदपत्रांची पडताळणी व तक्रारींचे निवारण करणे यांसारख्या सेवा पुरविल्या जातात, असे केंद्र, असा आहे ;

(ट) “ मूळ विद्यापीठ ” याचा अर्थ, यातील नियम ५(१) मध्ये विनिर्दिष्ट केल्यानुसार विद्यापीठ क्षेत्र, असा आहे ;

(ठ) “ एचएससी ” याचा अर्थ, महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळाद्वारे घेण्यात येणारी उच्च माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र (इयत्ता १२ वी) परीक्षा अथवा मान्यताप्राप्त मंडळाकडून देण्यात येणारे, त्यास समतुल्य असे प्रमाणपत्र, असा आहे ;

(ड) “ संस्थास्तरीय कोटा ” याचा अर्थ, शासनाने किंवा समुचित प्राधिकरणाने वेळोवेळी जाहीर केल्यानुसार संस्थास्तरावर पात्र उमेदवारांच्या प्रवेशासाठी उपलब्ध असणाऱ्या जागा, असा आहे ;

(ढ) “ परस्पर गुणवत्ता ” याचा अर्थ, विविधवर्ग/प्रवर्गांतील उमेदवारांचा संबंधात गुणानुक्रम असा आहे ;

(ण) “ अल्पसंख्याकांसाठी जागा ” याचा अर्थ, ती संस्था ज्या अल्पसंख्याक समाजाकरिता आहे अशा, राज्यातील अल्पसंख्याक समाजातील विद्यार्थ्यांकरिता राखून ठेवलेल्या जागा, असा आहे ;

(त) “ बिगर स्वायत्त संस्था ” याचा अर्थ, ज्या संस्था स्वायत्त संस्था नाहीत अशा संस्था, असा आहे ;

(थ) “ भारताचे समुद्रपार नागरीक ” याचा अर्थ, केंद्र सरकारने नागरिकत्व अधिनियम, १९५५ च्या कलम ७ क अनुसार घोषित केलेला, भारताचे समुद्रपार नागरिकत्व म्हणून नोंदणी केलेला उमेदवार किंवा व्यक्ती असा असून, त्यामध्ये भारतीय वंशाच्या व्यक्तींचा समावेश होतो ;

स्पष्टीकरण :- या खंडाच्या प्रयोजनार्थ, सर्व विद्यमान भारतीय वंशाच्या व्यक्तीं म्हणजे, ज्या गृह मंत्रालय, भारत सरकार, अधिसूचना क्र.२६११/०४/९८/एफ(1), दिनांक १९ ऑगस्ट, २००२ अनुसार नोंदणी केलेली असून त्या कार्डधारक आहेत आणि ज्यांना आता गृह मंत्रालय, भारत सरकार, अधिसूचना क्र.२५०२४/९/२०१४/एफ(1), दिनांक ०९ जानेवारी, २०१५ अनुसार भारताचे कार्डधारक समुद्रपार नागरीक असल्याचे समजण्यात येईल ;

(द) “ मूळ विद्यापीठाबाहेरील (ओएचयू) ” याचा अर्थ, मूळ विद्यापीठ क्षेत्राबाहेरील क्षेत्र, असा आहे ;

(ध) “ शारीरिक परीक्षा ” याचा अर्थ, सक्षम प्राधिकाऱ्याने सामाईक प्रवेश परीक्षेचा भाग म्हणून घेतलेली शारिरीक क्षमता चाचणी, असा आहे ;

(न) “ अध्ययनक्रम ” याचा अर्थ, शिक्षणशास्त्र आणि शारिरीक शिक्षणातील पदवी आणि पदव्युत्तर शिक्षक प्रशिक्षण कार्यक्रम, असा आहे ;

(प) “ अर्हता परीक्षा ” याचा अर्थ, ज्या परीक्षेच्या आधारे एखादा उमेदवार प्रवेशाकरिता पात्र होतो अशी परीक्षा किंवा तिला समतुल्य असलेली परीक्षा, असा आहे ;

(फ) “ एसएससी ” याचा अर्थ, महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळाद्वारे घेण्यात येणारी माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र (इयत्ता १० वी) परीक्षा किंवा मान्यताप्राप्त मंडळाकडून देण्यात येणारे त्यास समतुल्य असे प्रमाणपत्र, असा आहे.

(२) या नियमांमध्ये वापरलेल्या, परंतु व्याख्या न केलेल्या शब्दांना व शब्दप्रयोगांना अधिनियमामध्ये अनुक्रमे जो अर्थ नेमून दिलेला असेल तोच अर्थ असेल.

३. आवेदनपत्र मागविणे.-(१) सक्षम प्राधिकरण त्या शैक्षणिक वर्षाकरिता ज्या पाठ्यक्रमांच्या प्रवेशासाठी राज्य सामायिक प्रवेश परीक्षा (सीईटी) आवश्यक आहे अशा पाठ्यक्रमांना प्रवेश मिळवण्यासाठी सीईटीमध्ये सहभागी होण्याकरिता उमेदवारांकडून संगणकीय पद्धतीने (ऑनलाईन) अर्ज मागवील.

(२) या नियमांच्या नियम ७(१), ७(२), ७(३), ७(४) आणि ७(५) मध्ये तरतूद केलेल्या पाठ्यक्रमांसाठी प्रवेश घेऊ पाहणारे उमेदवार सक्षम प्राधिकरणाकडे केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेतून प्रवेश मिळावा यासाठी आवेदनपत्र सादर करतील ;

(३) उमेदवाराने आवेदनपत्रासोबत लागू असतील त्याप्रमाणे आवश्यक प्रमाणपत्रे संबंधित सक्षम प्राधिकाऱ्याने विहित केलेल्या आवश्यक प्रपत्रात सादर करावीत.

४. सीईटी परीक्षेचे माध्यम, स्वरूप, अभ्यासक्रम व वेळापत्रक इत्यादी जाहीर करणे

(१) सक्षम प्राधिकरण राज्य सामायिक प्रवेश प्रक्रियेसंबंधी (सीईटी) संबंधी पुढील माहिती घोषित करील :-

- (क) सीईटी परीक्षेचे माध्यम ;
- (ख) सीईटी प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप ;
- (ग) सीईटी परीक्षा घेण्याची पद्धती ;
- (घ) सीईटी परीक्षेचे वेळापत्रक ;
- (ङ) सीईटी प्रवेशपत्र वितरण ;
- (च) सीईटी परीक्षेचा निकाल जाहीर करणे, इत्यादी.

(२) सक्षम प्राधिकरण संचालक, उच्च शिक्षण यांच्याशी विचारविनिमय करून सीईटीसंबंधी परीक्षेचा अभ्यासक्रम व इतर माहिती घोषित करील.

५. उमेदवारीचे प्रकार

(१) महाराष्ट्र राज्य उमेदवारी

(एक) **मूळ विद्यापीठाची उमेदवारी.**— संस्था, ज्या विद्यापीठाच्या अधिकार क्षेत्राखाली स्थित आहे, त्या विद्यापीठाच्या कोणत्याही विद्याशाखेचा पदवीधर किंवा पदव्युत्तर पदवीधर उमेदवार या उमेदवारी प्रकाराची निवड करू शकेल.

प्रकार (१)	पात्रतेचे निकष (२)	मूळ विद्यापीठ (३)
ए	(एक) पदवी/पदव्युत्तर पदवी परीक्षा महाराष्ट्र राज्यातील मान्यताप्राप्त संस्थेमधून उत्तीर्ण झालेला उमेदवार आणि (दोन) जो महाराष्ट्र राज्याचा अधिवासी आहे/ महाराष्ट्र राज्यात जन्मलेला आहे, असा उमेदवार, आणि	अर्हता परीक्षा उत्तीर्ण झाल्याचे ठिकाण ज्या संबंधित विद्यापीठ क्षेत्राच्या अधिकारक्षेत्रांतर्गत येत असेल ते विद्यापीठ.
बी	जो उमेदवार प्रकार - ए, मधील (दोन) च्या निकषांची पूर्तता करीत नसेल, परंतु उमेदवार किंवा त्याचे वडील किंवा आई महाराष्ट्र राज्याचे अधिवास असून त्यांच्याकडे अधिवास प्रमाणपत्र आहे, असा उमेदवार.	अधिवास प्रमाणपत्र देणाऱ्या प्राधिकरणाचे ठिकाण ज्या संबंधित विद्यापीठक्षेत्राच्या अधिकारक्षेत्रांतर्गत येत असेल ते विद्यापीठ.
सी	जो उमेदवार प्रकार - ए, मधील (दोन) च्या निकषांची पूर्तता करीत नसेल, परंतु ज्या उमेदवाराचे वडील किंवा आई भारत सरकारचे किंवा भारत सरकारच्या उपक्रमातील कर्मचारी आहेत व ज्यांची पदस्थापना महाराष्ट्र राज्यात झालेली आहे व कॅपसाठी आवेदनपत्र सादर करण्याच्या शेवटच्या तारखेच्या आधी ते महाराष्ट्र राज्यात कामावर रुजू झालेले आहेत, असा उमेदवार.	उमेदवाराच्या वडिलांच्या किंवा आईच्या पदस्थापनेचे ठिकाण ज्या संबंधित विद्यापीठक्षेत्राच्या अधिकारक्षेत्रात येत असेल ते विद्यापीठ.
डी	जो उमेदवार प्रकार - ए, मधील (दोन) च्या निकषांची पूर्तता करीत नसेल, परंतु त्याचे वडील किंवा आई महाराष्ट्र शासनाचे किंवा महाराष्ट्र शासनाच्या उपक्रमाचे कर्मचारी आहेत, असा उमेदवार.	उमेदवारांच्या वडिलांच्या किंवा आईच्या पदस्थापनेचे ठिकाण. त्यांची महाराष्ट्राबाहेर प्रतिनियुक्ती करण्यात आली असेल तर, अंतिम पदस्थापनेचे ठिकाण ज्या संबंधित विद्यापीठक्षेत्राच्या अधिकार क्षेत्रात येत असेल ते विद्यापीठ.
इ	जे उमेदवार वादग्रस्त महाराष्ट्र-कर्नाटक सीमा क्षेत्रामध्ये स्थित मान्यताप्राप्त संस्थेची स्नातक परीक्षा उत्तीर्ण असतील आणि ज्यांची मातृभाषा मराठी आहे, असा उमेदवार.	मूळ विद्यापीठाबाहेरील जागांसाठी उमेदवाराचा विचार करण्यात येईल.

(दोन) **मूळ विद्यापीठाबाहेरील उमेदवारी.**— ज्याच्या अधिकारक्षेत्रांतर्गत ती संस्था स्थित असेल अशा, नियम ५(१)(एक) अनुसार मूळ विद्यापीठाबाहेरील महाराष्ट्रातील विद्यापीठाच्या कोणत्याही विद्याशाखेतील पदवीधर किंवा पदव्युत्तर पदवीधर उमेदवार, या उमेदवारीचा पर्याय निवडू शकतील.

(२) **अखिल भारतीय उमेदवारी.**— भारतीय नागरिकत्व असणारे उमेदवार, या प्रवर्गाखाली पात्र आहेत.

(३) **अल्पसंख्याक उमेदवारी.**— राज्यांतर्गत असलेल्या आणि शासनाने अधिसूचित केलेल्या एखाद्या विशिष्ट भाषिक किंवा धार्मिक अल्पसंख्याक समाजातील, महाराष्ट्राचे अधिवासी असलेले उमेदवार या प्रवर्गाखाली पात्र आहेत.

(४) **अनिवासी भारतीय उमेदवारी.**— अधिनियमाच्या कलम २, खंड (ढ) मध्ये व्याख्या केल्याप्रमाणे शर्तीची पूर्तता करणारे, उमेदवार या प्रवर्गाखाली पात्र आहेत.

(५) **विदेशी विद्यार्थी किंवा भारताचे समुद्रपार नागरिकत्व असलेले किंवा भारतीय वंशाची व्यक्ती असलेले उमेदवार.**— अधिनियमाच्या कलम २ च्या खंड (झ) मध्ये व्याख्या केल्याप्रमाणे विदेशी विद्यार्थी उमेदवार, नियम २ च्या खंड (थ) मध्ये व्याख्या करण्यात आलेले भारताचे समुद्रपार नागरिकत्व असलेले उमेदवार व अधिनियमाच्या कलम २ च्या खंड (ण) मध्ये व्याख्या केल्याप्रमाणे भारतीय वंशाची व्यक्ती असलेले उमेदवार, या प्रवर्गाखाली पात्र आहेत.

(६) **जम्मू व काश्मीर स्थलांतरितांसाठी उमेदवारी.**— (क) आतंकवादी कारवायांमुळे १९९० पासून जम्मू व काश्मीरमधून भारताच्या कोणत्याही भागात किंवा जम्मू व काश्मीरच्या असुरक्षित सीमाक्षेत्रातून, जम्मू व काश्मीरमधील त्यामानाने सुरक्षित ठिकाणी विस्थापित होऊन आलेले आहेत अशा नागरिकांची मुले ; किंवा

(ख) भारतीय प्रशासन सेवा (भाप्रसे) किंवा भारतीय पोलीस सेवा(भापोसे) किंवा भारतीय विदेश सेवा (भाविसे) यामधील अधिकाऱ्यांची मुले आणि आतंकवादी कारवायांचा बिमोड करण्यासाठी जम्मू व काश्मीरमध्ये बदली झालेल्या, तसेच प्रवेशाकरिता आवेदनपत्र सादर करण्याच्या अंतिम दिनांकास किंवा त्यापूर्वी कामावर रुजू झालेल्या लष्करी व निमलष्करी दलातील कर्मचाऱ्यांची मुले ; किंवा

(ग) आतंकवादाचा सामना करण्यासाठी जम्मू व काश्मीरमध्ये कार्यरत असलेल्या पोलीस दलातील कर्मचाऱ्यांची व अधिकाऱ्यांची मुले, या प्रवर्गाखाली पात्र असतील.

६. विविध पाठ्यक्रमांकरिता मंजूर प्रवेशक्षमता.— जे प्राधिकरण संबंधित पाठ्यक्रमांना मान्यता देण्याकरिता सक्षम आहे त्या प्राधिकरणाने दिलेल्या मान्यतेनुसार आणि संबंधित संलग्न विद्यापीठाने दिलेल्या संलग्नतेनुसार प्रथम वर्ष पदवी पाठ्यक्रमाची मंजूर प्रवेशक्षमता असेल.

७. जागा वाटप.— मूळ विद्यापीठातील तसेच मूळ विद्यापीठाबाहेरील राज्यस्तरावरील, विविध प्रवर्गातील उमेदवारांकरिता जागांच्या वाटपाची टक्केवारी ही, अनुसूची-एकमध्ये (भाग-ए व भाग-बी) आणि अनुसूची-दोन मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या शासन धोरणानुसार असेल :-

(१) **महाराष्ट्र राज्य उमेदवारीसाठी जागा.**— या नियमांच्या नियम ५(१) मध्ये विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे महाराष्ट्र राज्य उमेदवारी असलेले उमेदवार हे या जागांसाठी पात्र असतील ;

(२) **अखिल भारतीय उमेदवारीसाठी जागा.**— या नियमांच्या नियम ५(२) मध्ये दिल्याप्रमाणे उमेदवारी असलेले उमेदवार हे या जागांसाठी पात्र असतील ;

(३) **अल्पसंख्याक कोट्यातील जागा.**— या नियमांच्या नियम ५(३) मध्ये नमूद केलेली उमेदवारी असणारे उमेदवार अनुसूची-एक मध्ये विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे या जागांसाठी पात्र असतील. या जागा अधिनियमाच्या कलम ६ मधील पोट-कलम २ च्या तरतुदीनुसार भरण्यात येतील ;

(४) **अनिवासी भारतीय किंवा विदेशी विद्यार्थी किंवा भारताचे समुद्रपार नागरिकत्व असलेले किंवा भारतीय वंशाची व्यक्ती असलेल्या उमेदवारांची उमेदवारी.**— या नियमांच्या नियम ५(४) आणि ५(५) मध्ये नमूद करण्यात आलेली उमेदवारी असणारे उमेदवार या कोट्यातील जागांवर प्रवेशासाठी पात्र असतील :-

(एक) जास्तीत जास्त ५ टक्के जागा अनिवासी भारतीय उमेदवार किंवा विदेशी विद्यार्थी किंवा भारताचे समुद्रपार नागरिकत्व किंवा मूळ भारतीय वंशाच्या व्यक्ती असलेले उमेदवार यांच्यामधून सक्षम प्राधिकाऱ्याकडून भरता येतील ;

(दोन) अनिवासी भारतीय उमेदवार किंवा विदेशी विद्यार्थी किंवा भारताचे समुद्रपार नागरिकत्व किंवा मूळ भारतीय वंशाच्या व्यक्ती यांच्यासाठी राखीव असलेल्या जागा रिक्त राहिल्यास अशा रिक्त जागा सक्षम प्राधिकाऱ्यास परस्पर गुणवत्तेच्या आधारे, महाराष्ट्र राज्य उमेदवारी असणाऱ्या पात्र उमेदवारांमधून भरता येतील.

(५) जम्मू काश्मीरमधून विस्थापित अशी उमेदवारी असणारे उमेदवार :-

(एक) या नियमांच्या नियम ५(६) मध्ये नमूद करण्यात आलेली उमेदवारी असणारे या जागांसाठी पात्र असतील ;

(दोन) या कोट्यातील जागांची संख्या शासनाच्या धोरणानुसार असेल ;

(तीन) या जागा सक्षम प्राधिकारी पाठ्यक्रमाच्या मंजूर प्रवेश क्षमतेअंतर्गत भरेल ;

८. गुणवत्ता यादी तयार करणे.-(१) गुणानुक्रम देणे,-

(एक) बी.एड. व एम.एड. पाठ्यक्रम.- (क) ज्या उमेदवारांनी केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमार्फत प्रवेश मिळण्यासाठी आवेदनपत्र सादर करण्याकरिता विनिर्दिष्ट केलेल्या अंतिम दिनांकास किंवा त्या दिनांकापूर्वी आवेदनपत्र सादर केले आहे, अशा सर्व पात्र उमेदवारांना गुणानुक्रम देण्यात येईल. गुणवत्ता यादी सामायिक प्रवेश परीक्षेच्या गुणाच्या प्राप्तांकाच्या आधारे तयार करण्यात येईल.

(ख) जे उमेदवार इंग्रजी माध्यम शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयांमध्ये प्रवेश घेण्यास इच्छुक आहेत आणि ज्यांनी केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमार्फत प्रवेश मिळण्यासाठी आवेदनपत्र सादर करण्याकरिता विनिर्दिष्ट केलेल्या अंतिम दिनांकास किंवा त्या दिनांकापूर्वी आवेदनपत्र सादर केले आहे, अशा सर्व पात्र उमेदवारांना सीईटी आणि ईएलसीटी मधील एकत्रितपणे मिळवलेल्या सीईटी प्राप्तांकाच्या आधारे गुणानुक्रम देण्यात येईल.

(दोन) बी.पी.एड. व एम.पी.एड. पाठ्यक्रम.- ज्या उमेदवारांनी केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमार्फत प्रवेश मिळवण्यासाठी आवेदनपत्र सादर करण्याकरिता विनिर्दिष्ट केलेल्या अंतिम दिनांकास किंवा त्या दिनांकापूर्वी आवेदनपत्र सादर केले आहे अशा सर्व पात्र उमेदवारांना गुणानुक्रम देण्यात येईल. लेखी आणि शारिरीक क्षमता परीक्षेमध्ये एकत्रितपणे मिळवलेल्या सीईटी प्राप्तांकाच्या आधारे गुणवत्ता यादी तयार करण्यात येईल.

(२) पडताळणीमुळे गुणांमध्ये होणारा बदल.- गुणांची पडताळणी केल्यामुळे अर्हता परीक्षेमधील गुणांमध्ये फेरबदल झाले असतील आणि संबंधित सक्षम प्राधिकाऱ्याने किंवा मंडळाने ते गुण यथोचितरित्या प्रमाणित केलेले असतील तर, ते गुण, केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमार्फत प्रवेश मिळण्यासाठीच्या सक्षम प्राधिकाऱ्याला किंवा त्याच्या पदनिर्देशित प्रतिनिधींना तात्काळ कळविण्यात येतील. तथापि, अशा बदलामुळे होणारा परिणाम, केवळ त्यानंतर होणाऱ्या प्रवेशाच्या फेरीसाठी (फेऱ्यांसाठी) विचारात घेण्यात येईल.

(३) पात्रता ठरविण्यासाठी अर्हता परीक्षेतील गुणांची गणना करण्याची पद्धत.- उमेदवारांची पात्रता ठरविताना पुढील कार्यपद्धती अनुसरण्यात येईल,-

(क) दशांशानंतर दोन स्थानांपर्यंत पूर्णांक करून घेऊन गुणांच्या टक्केवारीची गणना करण्यात येईल ;

(ख) एसएससी, एचएससी, पदविका, पदवी किंवा त्यांच्याशी समतुल्य परीक्षेत “ अक्षरी श्रेणी ” दिलेल्या असतील तर, उमेदवाराने, आवेदनपत्र सादर करण्याच्या वेळी, संबंधित सक्षम प्राधिकरणाकडून किंवा मंडळाकडून अक्षरी श्रेणीचे समतुल्य गुणांमध्ये रुपांतर करून घेतल्याबाबतचे प्रमाणपत्र सादर केले पाहिजे. समतुल्य गुणांच्या आधारे उमेदवाराची पात्रता ठरविण्यात येईल ;

(ग) जर उमेदवार सर्व विषय घेऊन अर्हता परीक्षेला पुन्हा बसला असेल तर केवळ शेवटी दिलेल्या परीक्षेमध्ये मिळालेल्या गुणांचाच विचार करण्यात येईल.

(४) विविध पाठ्यक्रमांच्या प्रवेशासाठी गुणानुक्रम देणे :-

(क) प्रथम वर्ष (बी.एड.) पाठ्यक्रमांच्या प्रवेशाकरिता.- (एक) या नियमांच्या नियम ५(१), ५(२), ५(३) व ५(६) अनुसार उमेदवारी असणाऱ्या उमेदवारांची गुणवत्ता यादी ही, सक्षम प्राधिकरणाने घेतलेल्या सीईटीत उमेदवाराला मिळालेल्या गुणांच्या किंवा प्राप्तांकाच्या आधारे तयार करण्यात येईल :

परंतु, सारखेच गुण, प्राप्तांक किंवा टक्केवारी असल्यास, उमेदवारांमधील सापेक्ष गुणवत्ता पुढील प्राधान्यक्रमाने व खाली विनिर्दिष्ट केलेल्या पद्धतीने ठरविण्यात येईल :-

(क) अर्हता परीक्षेत गुणांची अधिकतम टक्केवारी ;

(ख) एचएससी किंवा समतुल्य परीक्षेतील एकत्रित गुणांच्या अधिकतम टक्केवारी ;

(ग) एसएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस ;

(दोन) या नियमांच्या नियम ५(४) व ५(५) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे अनिवासी भारतीय किंवा भारताचे समुद्रपार नागरिकत्व असलेल्या किंवा भारतीय वंशाची व्यक्ती असलेले उमेदवार आणि विदेशी विद्यार्थी उमेदवाराची गुणवत्ता यादी ही, पात्रता परीक्षेमध्ये उमेदवारास मिळालेल्या गुणांच्या टक्केवारीच्या आधारे तयार करण्यात येईल :

परंतु, टक्केवारी सारखीच असल्यास, उमेदवारांमधील सापेक्ष गुणवत्ता पुढील प्राधान्यक्रमाने व खाली विनिर्दिष्ट केलेल्या पद्धतीने ठरविण्यात येईल :-

(क) एचएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत एकूण गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस प्राधान्य ;

(ख) एसएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत एकूण गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस प्राधान्य ;

(ख) **प्रथम वर्ष (बी.पी.एड.) पाठ्यक्रमाच्या प्रवेशाकरिता.**- (एक) या नियमांच्या नियम ५(१), ५(२), ५(३) व ५(६) अनुसार उमेदवारी असणाऱ्या उमेदवारांची गुणवत्ता यादी ही, सक्षम प्राधिकरणाने घेतलेल्या सीईटीत उमेदवाराला मिळालेल्या गुणांच्या किंवा प्राप्तांकाच आधारे तयार करण्यात येईल :

परंतु, सारखेच गुण, प्राप्तांक किंवा टक्केवारी असल्यास, उमेदवारांमधील सापेक्ष गुणवत्ता पुढील पसंतीक्रमाने व खाली विनिर्दिष्ट केलेल्या पद्धतीने ठरविण्यात येईल :-

(क) सीईटीच्या शारिरीक क्षमता परीक्षेतील गुणांची अधिकतम टक्केवारी ;

(ख) अर्हता परीक्षेत गुणांची अधिकतम टक्केवारी ;

(ग) एचएससी किंवा समतुल्य परीक्षेतील एकत्रित गुणांच्या अधिकतम टक्केवारी ;

(घ) एसएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत एकत्रित गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस ;

(दोन) या नियमांच्या नियम ५(४) व ५(५) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे अनिवासी भारतीय किंवा भारताचे समुद्रपार नागरिकत्व असलेल्या किंवा भारतीय वंशाची व्यक्ती असलेले उमेदवार आणि विदेशी विद्यार्थी उमेदवाराची गुणवत्ता यादी ही, पात्रता परीक्षेमध्ये उमेदवारास मिळालेल्या गुणांच्या टक्केवारीच्या आधारे तयार करण्यात येईल :

परंतु, टक्केवारी सारखीच असल्यास, उमेदवारांमधील सापेक्ष गुणवत्ता पुढील प्राधान्यक्रमाने व खाली विनिर्दिष्ट केलेल्या पद्धतीने ठरविण्यात येईल :-

(क) एचएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत एकूण गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस प्राधान्य ;

(ख) एसएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत एकूण गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस प्राधान्य.

(ग) **प्रथम वर्ष, एम.एड. पाठ्यक्रमांच्या प्रवेशाकरिता.**— (एक) या नियमांच्या नियम ५(१), ५(२), ५(३) व ५(६) अनुसार उमेदवारी असणाऱ्या उमेदवारांची गुणवत्ता यादी ही, सक्षम प्राधिकरणाने घेतलेल्या सीईटीत उमेदवाराला मिळालेल्या गुणांच्या किंवा प्राप्तांकाच आधारे तयार करण्यात येईल :

परंतु, सारखेच गुण, प्राप्तांक किंवा टक्केवारी असल्यास, उमेदवारांमधील सापेक्ष गुणवत्ता पुढील पसंतीक्रमाने व खाली विनिर्दिष्ट केलेल्या पद्धतीने ठरविण्यात येईल :-

(क) बी.एड. परीक्षेत गुणांची अधिकतम टक्केवारी ;

(ख) एचएससी किंवा समतुल्य परीक्षेतील एकत्रित गुणांच्या अधिकतम टक्केवारी ;

(ग) एसएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत एकत्रित गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस ;

(दोन) या नियमांच्या नियम ५(४) व ५(५) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे अनिवासी भारतीय किंवा भारताचे समुद्रपार नागरिकत्व असलेल्या किंवा भारतीय वंशाची व्यक्ती असलेले उमेदवार आणि विदेशी विद्यार्थी उमेदवाराची गुणवत्ता यादी ही, पात्रता परीक्षेमध्ये उमेदवारास मिळालेल्या गुणांच्या टक्केवारीच्या आधारे तयार करण्यात येईल.

परंतु, टक्केवारी सारखीच असल्यास, उमेदवारांमधील सापेक्ष गुणवत्ता पुढील प्राधान्यक्रमाने व खाली विनिर्दिष्ट केलेल्या पद्धतीने ठरविण्यात येईल :-

- (क) एचएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत एकूण गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस प्राधान्य ;
- (ख) एसएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत एकूण गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस प्राधान्य.

(घ) प्रथम वर्ष, एम.पी.एड. पाठ्यक्रमांच्या प्रवेशाकरिता.-(एक) या नियमांच्या नियम ५(१), ५(२), ५(३) व ५(६) अनुसार उमेदवारी असणाऱ्या उमेदवारांची गुणवत्ता यादी ही, सक्षम प्राधिकरणाने घेतलेल्या सीईटीत उमेदवाराला मिळालेल्या गुणांच्या किंवा प्राप्तांकाच्या आधारे तयार करण्यात येईल.

परंतु, सारखेच गुण, प्राप्तांक किंवा टक्केवारी असल्यास, उमेदवारांमधील सापेक्ष गुणवत्ता पुढील पसंतीक्रमाने व खाली विनिर्दिष्ट केलेल्या पद्धतीने ठरविण्यात येईल :-

- (क) बी.पी.एड. परीक्षेत गुणांची अधिकतम टक्केवारी ;
- (ख) सीईटीच्या शारीरिक क्षमता परीक्षेतील अधिकतम गुण ;
- (ग) एचएससी किंवा समतुल्य परीक्षेतील एकत्रित गुणांच्या अधिकतम टक्केवारी ;
- (घ) एसएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत एकत्रित गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस ;

(दोन) या नियमांच्या नियम ५(४) व ५(५) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे अनिवासी भारतीय किंवा भारताचे समुद्रपार नागरिकत्व असलेल्या किंवा भारतीय वंशाची व्यक्ती असलेले उमेदवार आणि विदेशी विद्यार्थी उमेदवाराची गुणवत्ता यादी ही, पात्रता परीक्षेमध्ये उमेदवारास मिळालेल्या गुणांच्या टक्केवारीच्या आधारे तयार करण्यात येईल.

परंतु, टक्केवारी सारखीच असल्यास, उमेदवारांमधील सापेक्ष गुणवत्ता पुढील प्राधान्यक्रमाने व खाली विनिर्दिष्ट केलेल्या पद्धतीने ठरविण्यात येईल :-

- (क) सीईटीच्या शारीरिक क्षमता परीक्षेतील अधिकतम गुण ;
- (ख) अर्हता परीक्षेतील गुणांची अधिकतम टक्केवारी ;
- (ग) एचएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत एकूण गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस प्राधान्य ;
- (घ) एसएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत एकूण गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस प्राधान्य.

९. केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रिया (कॅप).- (१) विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था, अधिनियमाच्या कलम ३ च्या पोट कलम(३) मध्ये निर्दिष्ट केल्याप्रमाणे केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमाफत (कॅप) विद्यार्थ्यांना प्रवेश देतील. केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेचे (कॅप) टप्पे खाली नमूद केल्याप्रमाणे असतील,-

- (क) सक्षम प्राधिकाऱ्याने माहिती पुस्तिका प्रदर्शित करणे किंवा प्रसिद्ध करणे ;
- (ख) केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमध्ये सहभाग होण्यासाठी उमेदवाराने आवेदनपत्राचा नमुना संगणकीय (ऑनलाईन) पद्धतीने भरणे ;
- (ग) उमेदवाराने सुविधा केंद्रावर व्यक्तिशः संगणकीय (ऑनलाईन) आवेदनपत्राच्या नमुन्यास पुष्टी देणे व कागदपत्रांची पडताळणी करून घेणे ;
- (घ) तात्पुरत्या गुणवत्ता याद्या प्रदर्शित करणे किंवा प्रकाशित करणे, तक्रारी असल्यास, त्या दाखल करून घेणे आणि अंतिम गुणवत्ता याद्या प्रदर्शित करणे किंवा प्रसिद्ध करणे ;
- (ङ) केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या (कॅप) पहिल्या, दुसऱ्या आणि तिसऱ्या फेऱ्यांसाठी उपलब्ध असलेल्या, प्रवर्गनिहाय जागा (जागांची रचना) प्रदर्शित करणे ;

(च) केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या (कॅप) पहिल्या फेरीपूर्वी, पाठ्यक्रम व संस्थेचा पसंतीक्रम असणारा संगणकीय (ऑनलाईन) विकल्प नमुना भरणे व त्यास पुष्टी देणे. उमेदवारांना सक्षम प्राधिकरणाने विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे त्यांच्या पसंतीने संस्था व पाठ्यक्रम याबाबतचे शक्य

असतील असे पसंतीक्रम उतरत्या क्रमाने भरता येतील. बी.एड. किंवा एम.एड. पाठ्यक्रमांसाठी अर्ज करणारे उमेदवार अनुसूची-एक व दोन अनुसार त्यांचे विकल्प भरतील. बी.पी.एड. किंवा एम.पी.एड. पाठ्यक्रमांसाठी अर्ज करणारे उमेदवार अनुसूची-एक अनुसार त्यांचे विकल्प भरतील. उमेदवाराने विकल्प अर्जास पुष्टी दिल्यानंतर, तो अर्ज केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या पहिल्या, दुसऱ्या आणि तिसऱ्या फेरीमध्ये जागा वाटपासाठी विचारात घेण्यात येईल ;

(छ) वाटप केलेली संस्था आणि पाठ्यक्रम दर्शविणारे केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या पहिल्या, दुसऱ्या व तिसऱ्या फेरीतील तात्पुरते जागा वाटप प्रदर्शित करणे ;

(ज) उमेदवाराने उपस्थिती केंद्रावर उपस्थित होऊन केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या पहिल्या, दुसऱ्या व तिसऱ्या फेरीतील जागा वाटपानुसार देऊ केलेली जागा स्वीकारणे.

(२) केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेदरम्यान (कॅप) जागा वाटप केलेले असल्यास, जागा स्वीकारण्यापूर्वी, उमेदवाराला खाली तरतूद केल्याप्रमाणे जागा वाटपाच्या नंतरच्या फेरीसाठी (फेऱ्यांसाठी), कोणत्याही पसंतीक्रमाच्या शैक्षणिक संस्थेकरिता फ्रीझ किंवा फ्लोट या विकल्पांची निवड करता येईल.

(क) **फ्रीझ :-** उमेदवार त्यांना देऊ केलेली जागा स्वीकारतील आणि त्यांना जागा वाटपाच्या पुढील कोणत्याही फेऱ्यांमध्ये सहभागी होण्याची इच्छा असणार नाही, अशा उमेदवारांचा नंतरच्या प्रवेश फेऱ्यांमध्ये विचार केला जाणार नाही ;

(ख) **फ्लोट :-** उमेदवार त्यांना देऊ करण्यात आलेली जागा स्वीकारतील आणि वरच्या पसंतीक्रमाच्या इतर कोणत्याही संस्थेमध्ये प्रवेश देऊ करण्यात आला तर, तो स्वीकारतील असा निर्देश करतील. अन्यथा त्यांनी सध्या स्वीकारलेला पाठ्यक्रम स्वीकारतील, अशा उमेदवारांचा त्यानंतरच्या प्रवेश फेऱ्यांमध्ये विचार केला जाईल ;

(ग) ज्या उमेदवारांनी फ्लोट हा पर्याय निवडलेला असेल आणि त्यांना वरच्या पसंतीक्रमाची त्यांच्या निवडीची जागा मिळाली असेल, अशा वेळी त्या उमेदवारांनी अगोदरच्या फेरीमध्ये स्वीकारलेली जागा ते आपोआप गमावतील ;

(घ) ज्या उमेदवारांना त्यांच्या पहिल्या पसंतीचा प्रवेश देऊ करण्यात आला आहे अशा उमेदवारांना फ्लोट हा पर्याय उपलब्ध असणार नाही.

(३) केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेची (कॅपची) चौथी फेरी आयोजित करणे— (क) या फेरीकरिता उपलब्ध जागा संकेतस्थळावर प्रसिद्ध करण्यात येतील. उमेदवारांना संगणकीय पद्धतीने (ऑनलाईन) विकल्प नमुना भरण्यास किंवा पूर्वी भरलेल्या नमुन्यामध्ये बदल करण्यास मुभा देण्यात येईल. या फेरीदरम्यान वाटप करावयाच्या जागा पुढील शर्तीच्या अधीनतेने देण्यात येतील,—

(एक) ही फेरी सुरू होण्यापूर्वी, उमेदवारांना फ्लोटिंग या विकल्पावरून फ्रिझिंग किंवा नेमके त्या उलट क्रमाने आपला विकल्प बदलता येईल ;

(दोन) ज्या उमेदवारांना अगोदरच्या कोणत्याही फेऱ्यांमध्ये कोणतीही जागा मिळालेली नाही अथवा ज्यांनी अगोदरच्या फेऱ्यांमध्ये त्यांचा प्रवेश घेऊन तो रद्द केला आहे अथवा ज्यांनी फ्रीझचा विकल्प निवडलेला होता परंतु जे या अंतिम फेरीमध्ये फ्लोटिंग विकल्प निवडण्यास इच्छुक आहेत असे उमेदवार या फेरीमध्ये भाग घेण्यास पात्र असतील ;

(तीन) ज्यांनी फ्लोटिंग या विकल्पाची निवड केली असेल आणि जे या फेरीकरितादेखील अर्ज करीत असतील असे उमेदवार, त्यांना पूर्वीच्या फेरीमध्ये वाटप झालेल्या संस्थेचे नाव त्यांच्या पसंतीक्रमाच्या यादीत नमूद करतील. एकदा का वरच्या पसंतीक्रमानुसार नवीन जागेचे वाटप करण्यात आले की मग, अगोदर करण्यात आलेले वाटप आपोआप रद्द होईल ;

(चार) फ्लोटिंग हा विकल्प या फेरीमध्ये वाटप केलेल्या जागांसाठी असणार नाहीत.

(ख) उमेदवाराने उपस्थिती केंद्रावर उपस्थित होऊन केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या (कॅप) चौथ्या फेरीच्या वाटपानुसार देऊ केलेली जागा स्वीकारणे.

(४) संस्थेमध्ये उपस्थित राहून प्रवेश कायम करणे.- केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या (कॅप) अंतिम फेरीनंतर, उमेदवार त्यास अंतिमतः वाटप केलेल्या संस्थेमध्ये उपस्थित राहिल व त्या संस्थेतील आपला प्रवेश कायम करील.

१०. केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या (कॅप) वाटपाचे टप्पे आणि पद्धती.- केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेअंतर्गत (कॅप अंतर्गत) येणाऱ्या जागांचे वाटप पुढील पद्धतीनुसार करण्यात येईल,—

(१) महाराष्ट्र राज्य उमेदवारी असलेले उमेदवार.- संगणकीकृत वाटपाचे टप्पे पुढीलप्रमाणे आहेत,-

टप्पा एक : सर्व उमेदवारांसाठी.-

(क) विविध प्रवर्गातील सर्व उमेदवारांचा (खुला, राखीव, किंवा महिला) त्यांच्या परस्पर गुणवत्तेनुसार जागावाटपाकरिता विचार करण्यात येईल ;

(ख) संस्था ज्या अल्पसंख्याक समाजाकरिता आहे त्या समाजातील, राज्याच्या उमेदवारांना त्यांच्या गुणवत्तेनुसार जागा उपलब्ध नसल्यास, गुणवत्तेच्या आधारे अल्पसंख्याकांसाठीच्या जागांचे वाटप करण्यात येईल किंवा खुल्या प्रवर्गातील जागांचे त्यांच्या परस्पर गुणवत्तेच्या आधारे वाटप करण्यात येईल ;

(ग) मागासवर्ग प्रवर्गातील उमेदवारांचा, त्यांच्या परस्पर गुणवत्तेच्या आधारे खुल्या प्रवर्गातील जागांसाठी विचार करण्यात येईल किंवा खुल्या प्रवर्गातील जागा त्यांच्या गुणवत्तेनुसार उपलब्ध होत नसतील तर, त्यांच्या संबंधित राखीव प्रवर्गात जागा वाटपासाठी विचार केला जाईल ;

(घ) विशेष मागास प्रवर्गातील उमेदवारांचा, त्यांच्या गुणवत्तेच्या आधारे खुल्या प्रवर्गातील जागा वाटपासाठी विचार केला जाईल आणि अशा जागा उपलब्ध होत नसतील तर असे उमेदवार विशेष मागास प्रवर्गामध्ये त्यांचा समावेश होण्यापूर्वी ते ज्या मागासवर्ग प्रवर्गामध्ये होते अशा त्या मूळ मागासवर्ग प्रवर्गातील जागा वाटपासाठी त्यांचा विचार करण्यात येईल ;

(ङ) विकलांग व्यक्ती प्रवर्गातील उमेदवारांच्या त्यांच्यासाठी राखीव असलेल्या जागा वाटपासाठी विचार करण्यात येईल, अशा प्रकारच्या जागा त्यांच्या गुणवत्तेनुसार उपलब्ध होत नसतील तर, त्यांच्या परस्पर गुणवत्तेच्या आधारे खुल्या प्रवर्गातील जागा वाटपासाठी विचार केला जाईल ;

(च) संरक्षण प्रवर्गातील उमेदवारांच्या, त्यांच्यासाठी राखीव असलेल्या जागांकरिता त्यांच्या गुणवत्तेच्या आधारे किंवा अशा जागा त्यांच्या गुणवत्तेनुसार उपलब्ध होत नसतील तर, त्यांच्या परस्पर गुणवत्तेनुसार खुल्या प्रवर्गातील जागा वाटपासाठी विचार केला जाईल.

स्पष्टीकरण.- शासन निर्णय माजीसै-२००६/(२४१)/०६/मशि-६, दिनांक १० सप्टेंबर २००७ अनुसार शासनाने विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे बी.एड. पाठ्यक्रमांसाठी संरक्षण दल प्रवर्गातील उमेदवारांसाठीचे आरक्षण ५ टक्के पर्यंत आहे.

टप्पा दोन :- महिलांसाठी राखीव असलेल्या जागांचे पुरुष उमेदवारांना वाटप.- मागासवर्ग प्रवर्गातील किंवा खुल्या प्रवर्गातील महिला उमेदवारांना जागांचे वाटप झाल्यानंतर, जर जागा रिक्त राहिल्या तर अशा रिक्त राहिलेल्या जागांचे वाटप संबंधित मागासवर्गातील किंवा खुल्या प्रवर्गातील पुरुष उमेदवारांना करण्यात येईल.

टप्पा तीन :- विशेष मागासवर्ग प्रवर्गातील उमेदवारांकरिता.- जर मागासवर्ग प्रवर्गातील जागा रिक्त राहिल्या तर अशा रिक्त राहिलेल्या जागांच्या कमाल २ टक्के इतक्या मर्यादेपर्यंत, विशेष मागासवर्ग प्रवर्गातील उमेदवारांना अशा जागांचे वाटप करण्यात येईल.

टप्पा चार :- मागासवर्ग प्रवर्गातील उमेदवारांच्या संबंधित गटासाठी.- जर पुढील मागासवर्ग प्रवर्गातील संबंधित गटातील जागा रिक्त राहिल्या तर, त्या रिक्त राहिलेल्या जागांचे वाटप संबंधित गटामधील उमेदवारांना करण्यात येईल ;

गट-१ : (एक) अनुसूचित जाती व बौद्ध धर्मांतरित अनुसूचित जाती (एससी) ;

(दोन) विनिर्दिष्ट क्षेत्राबाहेर राहणाऱ्या जमातीसह अनुसूचित जमाती (एसटी).

गट-२ : (एक) विमुक्त जाती/निरधिसूचित जमाती (व्हीजे/डीटी)/एनटी(ए) ;

(दोन) भटक्या जमाती १ (एनटी-बी).

गट-३ : (एक) भटक्या जमाती २ (एनटी-सी) ;

(दोन) भटक्या जमाती ३ (एनटी-डी) ;

(तीन) इतर मागासवर्ग (ओबीसी).

स्पष्टीकरण :- गट-१ साठी, जर अनुसूचित जमाती प्रवर्गातील जागा, त्यातील उमेदवार उपलब्ध न झाल्यामुळे रिक्त राहिल्या असतील तर त्या जागांचे अनुसूचित जाती प्रवर्गातील उमेदवारांना वाटप करण्याकरिता विचार केला जाईल किंवा तसेच उलटपक्षी अनुसूचित जाती प्रवर्गातील जागांबाबत केले जाईल.

टप्पा पाच :- सर्व मागासवर्ग प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी.— जर मागासवर्ग प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी राखीव असलेल्या जागा रिक्त राहिल्या असतील, तर अशा जागांचा विचार कोणत्याही मागासवर्ग प्रवर्गातील उमेदवारांना वाटप करण्यात विचारात घेण्यात येतील.

टप्पा सहा :- विकलांग व्यक्ती प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी.— जर विकलांग व्यक्ती प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी राखीव असलेल्या जागा रिक्त राहिल्या असतील तर, अशा जागांचा कोणत्याही विकलांग व्यक्ती प्रवर्गातील उमेदवारांना वाटपासाठी विचार करण्यात येईल.

टप्पा सात :- सर्व उमेदवारांसाठी (मूळ विद्यापीठ व मूळ विद्यापीठेतर असा निर्देश वगळून).— जर टप्पा सहा पूर्ण झाल्यानंतर, जागा रिक्त राहिल्या तर, त्या वेळी अशा रिक्त जागा ह्या वाटपासाठी मूळ विद्यापीठ व मूळ विद्यापीठेतर असा निर्देश वगळून, टप्पा-एक, टप्पा-दोन, टप्पा-चार, टप्पा-पाच, व टप्पा-सहा पार पाडण्यात येतील.

टप्पा आठ:- सर्व उमेदवारांसाठी (कोणत्याही प्रकारचे आरक्षण वगळून).— (१) सर्व उमेदवारांना परस्पर गुणवत्तेच्या आधारे वाटप करण्याकरिता या जागांचा विचार करण्यात येईल ;

(२) महिला उमेदवारांसाठी राखीव जागांचे वाटपाची पद्धत शासनाच्या सामान्य प्रशासन विभागाच्या परिपत्रक क्र.आरएसव्ही १०१२/सीएन-१६/१२/१६ए, दि.१३ ऑगस्ट २०१४ मध्ये दिल्यानुसार असेल.

(२) अखिल भारतीय उमेदवारी असणाऱ्या उमेदवारांसाठीच्या जागा.—

(क) या जागांचे, परस्पर गुणवत्तेच्या केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमाफत वाटप करण्यात येतील.

(ख) या सर्व जागा “ सर्वसाधारण प्रवर्गातील ” जागा म्हणून समजण्यात येतील आणि या जागांसाठी, मागासप्रवर्ग, महिला, विकलांग व्यक्ती व संरक्षण इत्यादी प्रवर्गातील उमेदवारांकरिता कोणतेही आरक्षण उपलब्ध करून देण्यात येणार नाही.

११. केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या (कॅपच्या) पहिल्या, दुसऱ्या, तिसऱ्या व चौथ्या फेरीद्वारे जागा वाटप करणे.—

(क) कॅपच्या चारही (पहिली, दुसरी, तिसरी व चौथी) फेऱ्यांमध्ये संगणकीय प्रणाली वापरून जागांचे वाटप करण्यात येईल ;

(ख) कॅपच्या पहिल्या, दुसऱ्या व तिसऱ्या फेरीमध्ये, या नियमांच्या नियम १० टप्पा एक ते तीन पार पाडण्यात येतील ;

(ग) जागा वाटप न होणे व उमेदवार प्रवेशासाठी उपस्थित न राहणे यामुळे जर जागा रिक्त राहिल्या तर, अशा जागांचे वाटप त्यापुढील फेरीमध्ये करण्यात येईल ;

(घ) कॅपच्या चौथ्या फेरीकरिता, या नियमांच्या नियम १० टप्पा-एक ते टप्पा-आठ नुसार जागा वाटपासाठी कार्यवाही करण्यात येईल.

१२. सर्वसाधारण सूचना.—

(क) कॅपच्या पहिल्या, दुसऱ्या, तिसऱ्या व चौथ्या फेऱ्यांमधील मूळ विद्यापीठ जागांचे, मूळ विद्यापीठेतर जागांचे वाटप, महाराष्ट्र राज्य उमेदवारी असलेल्या उमेदवारांच्या परस्पर गुणवत्तेनुसार केले जाईल. उमेदवारांना, परस्पर गुणवत्ता, त्यांनी भरलेले विकल्प आणि कॅपच्या पहिल्या, दुसऱ्या, तिसऱ्या व चौथ्या फेऱ्यांमध्ये, त्यावेळी उपलब्ध असलेल्या जागा, यानुसार जागांचे वाटप केले जाईल ;

(ख) जागा वाटपाच्या विशिष्ट टप्प्यासाठी पात्र ठरलेल्या सर्व उमेदवारांचा, जरी त्यांना अगोदरच्या टप्प्यामध्ये जागा वाटप करण्यात आलेले असेल किंवा नसेल तरी, त्या टप्प्यामध्ये जागा वाटपासाठी विचार केला जाईल ;

(ग) कोणत्याही टप्प्याच्या जागा वाटपादरम्यान, त्यावेळी असणाऱ्या जागांच्या उपलब्धतेप्रमाणे उमेदवाराने भरलेल्या विकल्पानुसार, त्याचा जागावाटपातील क्रम वर सरकत राहिल ;

(घ) विना अनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्थामध्ये या नियमांमधील नियम ७(२), ७(३) आणि ७(४) मध्ये नमूद केलेल्या जागा वाटपासाठी कोणत्याही प्रकारचे आरक्षण असणार नाही ;

(ङ) सर्व राखीव प्रवर्गातील उमेदवारांच्या (विशेष मागास प्रवर्गातील उमेदवारांचा त्यांच्या मूळ प्रवर्गामध्ये) त्यांच्यासाठी राखीव जागांवर सर्व टप्प्यांमध्ये जागा वाटपासाठी विचार केला जाईल ;

(च) क्रम वर सरकल्यामुळे, रिक्त होणाऱ्या जागांचा, त्या टप्प्याच्या जागा वाटपाच्या तरतुदीनुसार त्याच टप्प्यावरील पुढील प्रक्रियेमध्ये जागा वाटप करण्याकरिता विचार करण्यात येईल ;

(छ) भरण्यात आलेल्या पसंती क्रमामधील पहिल्या उपलब्ध विकल्पानुसार करण्यात आलेले वाटप हे अंतिम वाटप म्हणून अबाधित ठेवण्यात येईल ;

(ज) कॅपच्या पहिल्या, दुसऱ्या व तिसऱ्या फेरी दरम्यान, टप्पा-तीन मध्ये विशेष मागासवर्गातील उमेदवारांना जागावाटप केले गेल्यामुळे, सर्व उमेदवारांच्या भल्यासाठी टप्पा-तीननंतर जागावाटपासाठी टप्पा-एक व दोन नुसार पुन्हा कार्यवाही करण्यात येईल ;

(झ) संकेतस्थळावर प्रदर्शित करण्यात आलेल्या जागा वाटपाच्या यादीमध्ये, उमेदवारांना देऊ करण्यात आलेल्या तात्पुरत्या जागांचे वाटप दर्शविण्यात येईल. यासंदर्भात उमेदवारांशी व्यक्तिशः कोणताही पत्रव्यवहार केला जाणार नाही किंवा त्यांना जागावाटप पत्रे पाठविली जाणार नाहीत ;

(ञ) ज्या उमेदवारास जागेचे वाटप करण्यात आले असेल तो उमेदवार “ तात्पुरते जागावाटप पत्र ” संकेतस्थळावरून डाऊनलोड करून घेईल. जागा स्वीकृतीच्या वेळेस उमेदवारास प्रवेश उपस्थिती केंद्रावर, सक्षम प्राधिकाऱ्याच्या नावे दर्शनी धनाकर्ष जमा करावा लागेल. मूळ कागदपत्रांची पडताळणी केल्यावर आणि उमेदवार सर्व पात्रता निकषांची पूर्तता करत असल्याची खात्री पटल्यावर उपस्थिती केंद्राकडून जागा नक्की केली जाईल व प्रभारी केंद्रप्रमुख स्वीकृतीची संगणकीय पावती देईल ;

(ट) जागा-स्वीकृती शुल्क, सर्वसाधारण प्रवर्गातील, विमुक्त जाती/निरधिसूचित जमाती, भटक्या जमाती, विशेष मागासवर्ग/इतर मागासवर्ग प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी रु. ३,०००, आणि अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी रु. १,००० एवढे असेल. हे शुल्क कॅप प्रक्रिया पूर्ण झाल्यानंतर उमेदवार संबंधित संस्थेत उपस्थित झाल्यास रु. १,००० एवढे प्रक्रिया शुल्क वजा करून, संस्थेकडे हस्तांतरित केले जाईल आणि उमेदवाराने संस्थेत उपस्थित होण्यापूर्वी प्रवेश रद्द केला तर, प्रक्रिया शुल्काचे रु. १,००० वजा करून उर्वरित रक्कम उमेदवारास परत करण्यात येईल ;

(ठ) जागा-स्वीकृतीकरिता व्यक्तिशः उपस्थित न राहणे म्हणजे उमेदवाराने देऊ केलेली जागा नाकारली असल्याचे समजण्यात येईल ;

(ड) जर कोणतीही कागदपत्रे किंवा प्रमाणपत्रे विधी अग्राह्य किंवा खोटी असल्याचे आढळून आले आणि/किंवा उमेदवाराने पात्रता निकषांची पूर्तता केली नाही तर वाटप करण्यात आलेली जागा कोणत्याही वेळी रद्द करण्यात येईल ;

(ढ) ज्या उमेदवारांना वाटप करण्यात आलेली जागा नाकारावयाची असेल त्यांना स्वीकृती शुल्क भरण्यासाठी उपस्थिती केंद्रावर जाण्याची आवश्यकता नाही. केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या पहिल्या फेरीत वाटप केलेली जागा नाकारणारे उमेदवार, तिच्या दुसऱ्या आणि/किंवा तिसऱ्या फेरीमध्ये सहभागी होऊ शकणार नाहीत.

१३. संस्थास्तरावरील टप्पे.—केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेनंतर सर्व फेऱ्या पार पडल्यानंतर जागा रिक्त राहिल्यास या जागा संस्थास्तरावर सक्षम प्राधिकाऱ्याच्या पूर्व मान्यतेने संस्थास्तरावरील टप्प्याद्वारे भरण्यात येतील. संस्थेचा प्राचार्य या जागांसाठीची प्रवेश प्रक्रिया खालील पद्धतीचा वापर करून पार पाडील.—

(क) उपलब्ध जागांवरील प्रवेश हे पारदर्शक रितीने व ज्यांनी संस्थेकडे आवेदनपत्र सादर केलेले आहे अशा उमेदवारांच्या परस्पर गुणवत्तेनुसार प्रवेश करण्यात येतील ;

(ख) ज्यात प्रवेशाचे नियम विनिर्दिष्ट केलेले आहेत, अशी संस्थेची माहिती पुस्तिका किंवा निर्देशपुस्तिका प्रवेशप्रक्रिया सुरू करण्यापूर्वी पुरेसा वेळ मिळेल अशारितीने प्रकाशित करण्यात यावी. माहिती पुस्तिकेमधील सर्व माहिती ही संस्थेच्या संकेतस्थळावर देखील प्रदर्शित करण्यात यावी ;

(ग) संस्था प्रवेशाचे वेळापत्रक आणि संस्थेकडून प्रत्येक पाठ्यक्रमातील भरावयाच्या एकूण जागांची संख्या, यांची जाहिरात किमान दोन प्रमुख वृत्तपत्रांमध्ये देऊन आणि संस्थेच्या संकेतस्थळावर अधिसूचित करून आवेदनपत्र मागवील ;

(घ) रिक्त राहिलेल्या जागा भरण्यासाठी सक्षम प्राधिकरणाने प्रसिद्ध केलेल्या गुणवत्ता यादीनुसार परस्पर गुणवत्तेच्या आधारे संस्था अर्जदारांना प्रवेश देऊ शकेल.

परंतु, जेथे समुचित प्राधिकरणाने सामायिक प्रवेश परीक्षेच्या आधारे प्रवेश विनिर्दिष्ट केलेला असेल, अशावेळी या नियमांच्या नियम ८(४) मध्ये विनिर्दिष्ट केलेली कार्यपद्धती अनुसरून परस्पर गुणवत्तेच्या आधारे अशा जागा भरील.

(ङ) संस्था, कॅपनंतर रिक्त राहिलेल्या जागांवर संस्थास्तरावर प्रवेश देण्यासाठी, उमेदवारांची परस्पर गुणवत्ता यादी (याद्या) तयार करील व सूचना फलकावर प्रदर्शित करील आणि ती यादी संस्थेच्या संकेतस्थळावरसुद्धा प्रसिद्ध करील ;

(च) घेतलेल्या आणि रद्द केलेल्या सर्व प्रवेशाबाबतची माहिती संगणकीय (ऑनलाईन) प्रणालीमार्फत तात्काळ संस्था अद्ययावत करतील ;

(छ) जर केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या फेऱ्या पार पडल्यानंतर केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेची एखादी जागा रिक्त राहिल्यास किंवा रिक्त झाल्यास ती जागा केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेदरम्यान ती ज्या प्रवर्गाकरिता राखून ठेवलेली होती, त्याप्रवर्गाच्या उमेदवारामधूनच भरण्यात येईल. तदनंतरही जागा रिक्त राहिल्यास, त्या जागा, अर्जदाराच्या गुणवत्तेच्या आधारे परस्पर भरण्यात येतील.

१४. गुणवत्ता यादी व प्रवेश देण्यात आलेल्या उमेदवारांच्या यादीस मान्यता.—

(१) प्रवेश प्रक्रिया संपल्यानंतर, अधिनियमाच्या कलम ९ च्या पोटकलम (५) मध्ये नमूद केल्यानुसार प्रत्येक खाजगी विनाअनुदानित व्यावसायिक शिक्षण संस्था संचालक, उच्च शिक्षण व प्रवेश नियामक प्राधिकरण यांच्याकडे प्रवेश मान्यतेसाठीचा प्रस्ताव सादर करील.

(२) प्रवेश मान्यतेसाठीच्या प्रस्तावामध्ये, कोटा आहे अशा सर्व विद्यार्थ्यांची यादी, उमेदवारीचा प्रकार, आरक्षण, अर्हता, गुण इत्यादी तसेच संस्थास्तरावर प्रवेश देण्यात आलेल्या उमेदवारांच्या प्रवेशासाठीच्या आवश्यक कागदपत्रांचा समावेश असेल.

१५. संस्थेमधील प्रवेश रद्द केल्यानंतर शुल्काचा परतावा.—

(क) उमेदवार, प्रवेश रद्द करण्यासाठी संगणकीय (ऑनलाईन) अर्ज करील आणि संस्थेमधील प्रवेश रद्द करण्यासाठी, प्रणाली निर्मित (सिस्टीम जनरेटेड) अर्जाची स्वाक्षरीत प्रत संस्थेला सादर करील.

(ख) उमेदवाराकडून प्रवेश रद्द करण्याबाबत विनंती अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर, संस्था तात्काळ प्रवेश रद्द करील आणि संस्थेच्या लॉगईन मार्फत प्रवेश रद्द करण्याबाबत संगणकीय (ऑनलाईन) पोच तयार करील आणि उमेदवाराला स्वाक्षरीत प्रत देईल.

(ग) प्रवेशाच्या अंतिम दिनांकापूर्वी प्रवेश रद्द केल्यास, एकूण शुल्कामधून रुपये १,००० एवढे प्रक्रिया शुल्क वजा करून किंवा समुचित प्राधिकरणाच्या किंवा राज्य शासनाच्या यथास्थिती मार्गदर्शक तत्वानुसार शुल्क परताव्यासाठी केलेल्या नियमान्वये देण्यात येईल.

(घ) जर सक्षम प्राधिकाऱ्याने घोषित केलेल्या प्रवेशाच्या अंतिम दिनांकानंतर प्रवेश रद्द केला असेल तर, प्रतिभूती ठेव आणि तारण धन ठेव वगळता कोणताही परतावा मिळणार नाही.

१६. पहिल्या वर्षानंतर पाठ्यक्रम किंवा संस्था बदलणे.—

(१) विनाअनुदानित संस्थेतील प्रथम, वर्षाचा अभ्यासक्रम यशस्वीपणे पूर्ण केल्यानंतर संस्था बदलण्याची विनंती करणाऱ्या उमेदवाराला, जागांच्या उपलब्धतेच्या अधीन राहून दुसऱ्या कोणत्याही विनाअनुदानित संस्थेत तसे करण्याची मुभा देण्यात येईल आणि हे बदल प्रथम वर्षाच्या किंवा प्रथम व द्वितीय सत्राच्या एकत्रित गुणांच्या आधारे करण्यात येतील. पाठ्यक्रमासाठी संबंधित विद्यापीठाने निर्धारित केल्याप्रमाणे उमेदवारांच्या पात्रतेची सुनिश्चिती करण्याची जबाबदारी संबंधित संस्थेच्या प्राचार्याची असेल. अशा बदलांची सूची, प्रवेश नियामक प्राधिकरणाच्या कार्यालयाला कळविण्यात येईल.

(२) एका वर्षानंतर उमेदवारांचा बदल पुढील पद्धतीने करण्यात येईल.

(क) प्रथम वर्षात एकदा प्रवेश घेतलेला उमेदवार त्याच शैक्षणिक वर्षात इतर कोणतीही संस्था बदलून मागण्यास पात्र असणार नाही.

(ख) प्रथम वर्षाची परीक्षा किंवा प्रथम व द्वितीय सत्रामध्ये सर्व विषयांमध्ये उत्तीर्ण असणारा किंवा उत्तीर्ण होण्यासाठी आवश्यक असलेल्या विषयांपैकी एका विषयात अनुत्तीर्ण असलेला उमेदवार, त्याच विद्यापीठाच्या परिक्षेत्रामध्ये संस्था बदलून घेण्यास पात्र असल्याचे समजण्यात येईल.

(ग) विनाअनुदानित संस्थेतील विद्यार्थ्यांना कोणत्याही परिस्थितीत शासकीय किंवा शासकीय अनुदानित संस्था, कोणत्याही टप्प्यावर बदलून घेता येणार नाही. तथापि, शासकीय किंवा शासकीय अनुदानित संस्थेतील उमेदवाराला, विनाअनुदानित शैक्षणिक संस्थेमध्ये बदल करून देण्याची मागणी करता येईल.

(घ) विद्यार्थ्यांना, स्वायत्त शैक्षणिक संस्थेमध्ये कोणत्याही टप्प्यावर बदलून जाता येणार नाही.

(ङ) विनाअनुदानित संस्थेमध्ये बदलून जाणे, - विनाअनुदानित संस्थांचे प्राचार्य हे, प्रवेश नियामक प्राधिकरणाच्या पूर्व मान्यतेने, संस्थेचे ना-हरकत प्रमाणपत्र, विद्यापीठाचे पात्रता प्रमाणपत्र व रिक्त जागाबाबतची स्थिती सादर केल्यावर बदल करून घेण्याच्या मागणीसाठी इतर संस्थामधील उमेदवारांचा विचार करतील. उमेदवार जो पाठ्यक्रम बदलून घेत आहे, त्या पाठ्यक्रमासाठी संबंधित विद्यापीठाने निर्धारित केल्याप्रमाणे, उमेदवारांच्या पात्रतेची सुनिश्चिती संस्थेचे प्राचार्य किंवा संचालक करतील.

(च) संस्थेच्या प्राचार्याच्या शिफारशीशिवाय प्रवेश नियामक प्राधिकरणाकडून कोणताही अर्ज दाखल करून घेतला जाणार नाही.

(छ) जर बदल करून घेण्याच्या प्रक्रियेपूर्वी विद्यापीठाचा निकाल घोषित झाला नसेल तर, त्या विद्यापीठाचे उमेदवार बदल करून घेण्याबाबतच्या मागणीपासून वंचित राहतील.

अनुसूची-एक
(प्रथम वर्ष प्रवेशासाठी)
(नियम ७ व ९ पहा)
भाग-अ

क. मंजूर प्रवेश क्षमतेअंतर्गत जागांचे वाटप—

अ.क्र.	संस्थेचा प्रकार	जागांची संख्या - मंजूर प्रवेशक्षमतेच्या टक्केवारीप्रमाणे			
		केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रिया जागा			अनिवासी भारतीय, भारतीय वंशाच्या व्यक्ती, विदेशी उमेदवार यांचा ५% कोटा
		महाराष्ट्र राज्यातील उमेदवार	अखिल भारतीय स्तरावरील जागा	अल्पसंख्याक समाजासाठीचा कोटा	
१	बी.एड./एम.एड. साठीच्या विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (अल्पसंख्याकासाठीच्या संस्था वगळून)	स्वायत्त- ९०% महाराष्ट्र राज्य जागा \$ (७०% मूळ विद्यापीठ २०% मूळ विद्यापीठेतर) बिगर स्वायत्त- ९०% महाराष्ट्र राज्य जागा \$ (७०% मूळ विद्यापीठ २०% मूळ विद्यापीठेतर)	५% [^]	काही नाही	५%
२	बी.एड./एम.एड. साठीच्या विनाअनुदानित अल्पसंख्याक शैक्षणिक संस्था	स्वायत्त * ३९% मूळ विद्यापीठ बिगर स्वायत्त * ३९% मूळ विद्यापीठ	५% [^]	किमान ५१% [@]	५%
३	बी.पी.एड./एम.पी.एड. साठीच्या विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (अल्पसंख्याकांसाठीच्या वगळून)	स्वायत्त- ८०% महाराष्ट्र राज्य जागा \$ (६०% मूळ विद्यापीठ २०% मूळ विद्यापीठेतर) बिगर स्वायत्त ८०% महाराष्ट्र राज्य जागा \$ (६०% मूळ विद्यापीठ २०% मूळ विद्यापीठेतर)	१५% [^]	काही नाही	५%
४	बी.पी.एड./एम.पी.एड. साठीच्या विनाअनुदानित अल्पसंख्याक शैक्षणिक संस्था.	स्वायत्त * २९% मूळ विद्यापीठ बिगर स्वायत्त * २९% मूळ विद्यापीठ	१५% [^]	किमान ५१%	५%

कॅप जागा = मंजूर प्रवेश संख्या

\$ महाराष्ट्र राज्यातील उमेदवारांसाठी जागा = केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेतील जागा - (अखिल भारतीय उमेदवारांसाठी जागा + अल्पसंख्याक उमेदवारांसाठीच्या जागा)

% टक्केवारी

* अल्पसंख्याक उमेदवारांसाठीच्या जागा वगळता महाराष्ट्र राज्य उमेदवारी असलेल्या व अखिल भारतीय उमेदवारी असलेल्या उमेदवारांमधून निर्धारित टक्केवारीत भरण्यात येतील.

@ अल्पसंख्याक संस्था, येथे नमूद किमान टक्क्यांप्रमाणे केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमधून जागा भरू शकेल. ही संख्या १००% पर्यंत वाढू शकेल. तथापि, प्रत्येक संस्था केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रिया सुरू होण्यापूर्वी, त्यांच्या संस्थेतील अल्पसंख्याक कोट्यातून भरावयाच्या जास्तीत जास्त टक्के (जागा) घोषित करतील आणि सक्षम प्राधिकाऱ्याला कळवतील.

^ जम्मू व काश्मीर मधून विस्थापित झालेल्या उमेदवारांसाठीचे एक जागा राखीव असेल. शासनाच्या धोरणानुसार सक्षम प्राधिकरणाद्वारे ही जागा भरण्यात येईल. जर ही जागा रिक्त राहिल्यास, अखिल भारतीय उमेदवारी असलेल्या उमेदवारांद्वारे ही जागा भरण्यात येईल.

भाग-ब

शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील पद्धतीच्या (मेथडॉलॉजी) आधारे जागांचे (विद्याशाखांनिहाय/विषयनिहाय) वाटप :-

(क) मानव्य विद्याशाखा :

(१) इंग्रजी शिकविण्याची पद्धती	१५%
(२) मराठी शिकविण्याची पद्धती	१५%
(३) हिंदी शिकविण्याची पद्धती	१०%
एकूण	४०%

(तीन पेक्षा जास्त भाषा शिकवल्या जाणाऱ्या महाविद्यालयांमध्ये, महाविद्यालयात सर्व उपलब्ध भाषा पद्धतींमध्ये जागांचे समान वाटप करण्यात येईल.)

(ख) विज्ञान शाखा :

(१) विज्ञान शिकविण्याची पद्धती	१५%
(२) गणित शिकविण्याची पद्धती	१०%
(३) संगणक/माहिती तंत्रज्ञान/अभियांत्रिकी	५%
एकूण	३०%

(ग) (१) वाणिज्य/व्यवस्थापन/विधि

(२) कृषिशास्त्र, विज्ञान/वैद्यकशास्त्र	०३%
एकूण	०२%
एकूण	०५%

(घ) समाजशास्त्र :

(१) इतिहास शिकविण्याची पद्धती	१०%
(२) भूगोल शिकविण्याची पद्धती	१०%
(३) समाजशास्त्र आणि इतर सर्व विषय	
किंवा वरील (ख), (ग) आणि (घ) (१) व (२)	
मध्ये समाविष्ट नसलेल्या विद्याशाखा पद्धती	०५%
एकूण	२५%

एकूण (क + ख + ग + घ) १००%

स्पष्टीकरण.— या नियमांच्या अनुसूची एक व दोनच्या प्रयोजनार्थ, विद्याशाखा याचा अर्थ पदवी किंवा पदव्युत्तर स्तरावर अभ्यासलेले म्हणजेच अभियांत्रिकी, संगणक शास्त्र, माहिती तंत्रज्ञान, वैद्यकशास्त्र, कृषिशास्त्र, समाजशास्त्र, राज्यशास्त्र, अर्थशास्त्र, अरेबिक इत्यादी विषय असा आहे.

टीप.— वरील क,ख,ग,घ मध्ये दर्शविण्यात आलेले विषयवार वाटप, अनुसूची-एकमध्ये दर्शविलेला विविध कोटा भरताना अबाधित राखण्यात यावे.

अनुसूची-दोन

(नियम ९ पहा)

बी.एड. पाठ्यक्रमासाठी अध्यापन पद्धतीकरिता विषय निवडणे.—

उमेदवाराने पुढीलपैकी एका विषयाची अध्यापन पद्धती म्हणून निवड करावी :-

(१) पदवीसाठी अभ्यासलेले विषय/शालेयस्तरावर शिकविले जाणारे पदव्युत्तर विषय,—

(क) जर उमेदवाराने शालेय विषयात पदवी मिळविली असेल तर, आवेदनपत्रात निवडलेला विषय नमूद करताना, तो पदवी स्तरावर अनिवार्य विषय असता कामा नये. तो विषय वैकल्पिक/विशेष/दुय्यम असावा किंवा पदव्युत्तर स्तरावर शिकविलेला असावा. पद्धती म्हणून निवडावयाचा विषय हा, माध्यमिक/उच्च माध्यमिक स्तरावरील विषयांपैकी एक असला पाहिजे. संबंधित विषय पद्धती शिकविण्याची विद्याशाखा उपलब्ध असलेल्या महाविद्यालयात उमेदवार प्रवेश घेण्यास पात्र असेल.

(ख) जर दोन किंवा त्यापेक्षा अधिक अध्यापन पद्धती निवडण्यासाठी उमेदवार इच्छुक असेल आणि पात्र असेल, तर त्याने/तिने तसा उल्लेख आवेदनपत्रात करावा. तथापि, उमेदवारास अनिवार्य विषय, पद्धती विषय म्हणून घेता येणार नाही. पद्धती विषय म्हणून निवडलेला विषय वैकल्पिक/विशेष किंवा दुय्यम स्तरावर अभ्यासलेले असणे आवश्यक आहे. अनिवार्य विषय, अध्यापन पद्धतीचा विषय म्हणून घेता येणार नाही.

(ग) जर उमेदवाराने अतिरिक्त विषय घेऊन एखादी अतिरिक्त पदवी मिळविली असेल तर, उमेदवारास तो विषय पद्धती मिमांसेचा विषय घेता येईल.

(२) शालेय विषयांव्यतिरिक्त इतर विषयातील पदवीधर,—

(क) शालेय विषयांव्यतिरिक्त इतर विषयात पदवीधर असलेल्या उमेदवाराने त्यांची/तिची विद्याशाखा आवेदनपत्रात अध्यापन पद्धती मिमांसेऐवजी नोंदवावी.सर्व महाविद्यालयांमध्ये अध्यापन पद्धती उपलब्ध असतील असे नाही. तथापि, सर्व महाविद्यालयांमध्ये संबंधित विषयांसाठी/विद्याशाखांसाठी जागा राखीव ठेवलेल्या असतात. कोणत्याही अशा महाविद्यालयात गुणवत्तेनुसार आणि पसंतीक्रमानुसार प्रवेशित उमेदवारास त्यांचा/तिचा विषय अध्यापन पद्धती म्हणून देण्याबाबत दावा करण्याचा अधिकार असणार नाही. जर उमेदवारास त्याचा पदवीचा विषय अध्यापन पद्धती म्हणून निवडण्याची इच्छा असेल तर त्याने/तिने संबंधित पद्धती, ज्या महाविद्यालयांच्या पर्याय निवडण्याच्या अर्जात समाविष्ट असेल अशा महाविद्यालयांना प्राधान्य द्यावे.

(ख) केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेद्वारे उपरोक्त मार्गाने उमेदवाराने प्रवेश घेतला असल्यास त्याच्या अध्यापन पद्धतीचा निर्णय उमेदवाराने प्रवेश घेतलेल्या महाविद्यालयाच्या प्राचार्याद्वारे त्याने पदवी/पदव्युत्तर स्तरावर सादर केलेल्या संबंधित विषयाच्या आधारे घेण्यात येईल. उदाहरणार्थ माहिती तंत्रज्ञान, कृषिशास्त्र आणि संगणकशास्त्र या विषयांच्याबाबत उमेदवाराला विज्ञान, गणित यांची अध्यापन पद्धती म्हणून निवड करावी लागेल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

रोहिणी भालेकर,

शासनाच्या उप सचिव.